

poprej ni bilo treba plačevati, ker so dekani šole, najmanj ravno tako dobro kakor sedanji dragi nadzorniki, nadzorovali zastonj! Razun tega najdemo v letošnjem poročilu ministra Stremajerja sledeče številke: za učiteljska pripravništva 1 milijon 61.000 fl., za štipendije učiteljskim pripravnikom 208.000 fl., za izpraševalne komisijone pri ljudskih šolah itd. 24.000 fl. za normalne šolske zaloge ali fonde 151.142 fl. sploh skupaj 1,767.412 fl. letnih držvanih stroškov samo za male ali ljudske šole. K tej svoti utegne Štajerska vplačevati gotovo kakih 100.000 fl., in to plačevanje se ponavlja vsako leto in žene dače vedno na višje.

Take šolske razmere se pač ne morejo dolgo držati, zlasti sedaj ne, ko davkeplačiteljska moč očitno peša po celi Avstriji. Sila kola lomi!

Konservativni poslanci v Gradcu, katere so izvolili nemški kmetje, se ne bodo šolske razprave udeležili ter bodo pustili liberalcem besedo in zagovornost; naj si sami pomagajo iz zadrege, v katero so se sami spravili. Kaj bodo slovenski poslanci storili, to bode že prihodnjič vedel poročati „Sl. Gospodar!“

Cerkvene zadeve.

E. Duhovne vaje so bile v Zrečah od 12.—17. in pri št. Jungerti od 19.—26. t. m. Trikrat na den je bila v Zrečah pridiga in vselej je bila cerkva natlačena. Okoli 1200 jih je prejelo sv. obhajilo. Zrečka fara šteje samo 1500 duš. Vdila je sv. vaje č. o. Franc Doljak iz slavnega reda Jezuitov. Za plačilo mu ne moremo druga dati, kakor: Bog plati! Škoda, da je pri Jezuitih malo Slovencev, samo 5. Bog daj, da se ta slavni red pri nas v Avstriji obrani in razširi!

Usmiljeni bratje v Gradcu so lani postregli 1374 bolenikom skozi 34.204 postrežne dni, ter 20.100 ubožcev preskrbeli z obedom.

Bogoslovec v Gradcu, rodom Hrvat je bil od graškega škofa v semenišče sprejet in je dovršil 4letne bogoslovske šole; sedaj bi ga škof radi blagoslovili za mešnika — pa ne smejo, ker cesarska vlada trdi, da je ta bogoslovec — tuje c. Za božjo voljo: Hrvati so vendar podložniki svitlega cesarja Franca Jožefa nič manj, kakor Štajerci. Čudno pak je že pri nas, da tisti ministri, ki Hrvate za tuje imajo, pruskim, lutrovskim, iz Rupina pri Berlinu prišedšim na Tirolsko, dovoljujejo zoper razločno postavlo, lutrovske župnije ustanovljati — še celo avstrijsko državljanstvo so jim takoj brez vsakega obotavljanja podelili.

Škof senjski v Dalmaciji je namesto odstopivega Soiča postal dr. Posilović, profesor bogoslovja in prodekan na vseučilišču v Zagrebu.

Koroški duhovniki pravijo v svoji prošnji za izboljšanje duhovniške plače na dalje, da imajo za njo pred vsem tisti skrbeti, katerim je krepka, marljiva in zadovoljna duhovščina na korist namreč: cerkvena oblast, država in srenje. Ker pa

so srenje že itak z nakladami preobložene, ostane še Cerква in država. Cerkvna oblast ima tukaj na razpolago 1) že obstoječe cerkveno premoženje, katero se zamore pomnožiti po primerni in novi uravnavi duhovniških služeb 2) premoženje bolj bogato oskrbljenih cerkv in podružnic. — Česar Cerква ne zmore, to bi pa naj država pokrila. Sviti cesar so potrebo izboljšanja duhovniške plače 28. dec. 1871 v slovesnem prestolnem govoru priznali in že cesar Jožef II. je rekel, da ima država dolžnost za one skrbeti, ki v imenu božjem učijo pokorščino do svetne oblasti. Razun tega opravljajo duhovniki mnogo pisarij — brez vsake posebne nagrade. Vsled pomnoženja šol imajo duhovniki zarad krščanskega poduka mnogo in včasih dolgih in težavnih potov z mnogovrstnimi stroški, kojih jim nihče ne vrača. Pešica lutrovcev dobivlja od države za svoje pridgarje toliko državne podpore, da bi katoliško duhovništvo v pravični razmeri imelo dobivljati 4.500.000 fl., a v resnici se mu dodaja le 1,351,376 fl. (Stremajerjev goldinarjev nečemo v poštev jemati), t. j. skoro 4 krat manj, kakor pa lutranskim pastorjem. Vendar, ako država izboljšanje duhovniške plače kedaj resno v roke vzeme, želijo prosilci, da se državna podpora ne izplačuje pod pogodbami, kojim noben vesten duhovnik vstreti ne more. (Konec prih.)

Menihi Trapisti v Banjiluki v Bosniji na Turškem že več let ondi živé v ostri pokori in pri trdem, pa za blagostan nesrečne dežele neizmerno važnem delu. Ti ponižni menihi, kateri skoro vsi izhajajo iz rokodelskih ali pa kmečkih družin Avstrije ali Nemčije, niso prijeli nobene druge pomoči, razen malo krajarjev, ki so jih zbirali med ubogimi svoje lastne dežele. Pri vsem tem so s stanovitnostjo, zatajevanjem in darežljivostjo dosegli uspehe, ki se res morajo čudoviti imenovati, ako se primerjane s pripomočki, s katerimi so se zvršili. Neobdelane pustote blizo mesta Banjeluke so se spremenile v polja, travnike in vinograde. Zidan je klošter s prostorom za 100 menihov (posameznih celic nimajo), kakor tudi velike pristave. Reko Verbas so zajezili in dva od Trapistov narejena mlina imata zmiraj obilno dela. Več mostov je narejenih črez reko, steze več milj dolge so postale ceste, ki so pripravne za prevažanje najtežjih bremen. V Banjiluki ste nakupljeni dve hiši in vrt, in vstanovljena je šola pod vodstvom usmiljenih sester. Ubožnica za zapuščene otroke, kterih je toliko v deželi, je v delu zraven trapistovskega kloštra in bo kmalu dodelana. Že se sprejemajo 5—6letni dečki in ostanejo do 15. leta ter bodo odgojeni za spretne delavce ali dobre kmečke hlapce. Ves čas ondotnega bivanja imajo na stroške mnihov stanovanje, obleko, živež in poduk.

Očetje Trapisti so si pridobili ljubezen vsega krščanskega in mohamedanskega prebivalstva, kteremu skažujejo toliko dobrot; še celo turška vlada

v Carigradu in vlada ondotnega okroga jim je prijazna.

Kulturna borba na Pruskem. Izmed 12 škofov na Pruskem še pastiruje na svojih škofijskih sedežih samo 6. Nadškofa Kolinski in Poznanski, potem škofi Münsterski, Bratislavski, Paderbornski so odstavljeni in iz škofijskih poslopij iztirani; Trierskega hočejo v kratkem pregnati, Fuldaški je umrl. Kardinal Ledohovski je moral Prusko zapustiti in tudi v Avstriji se ni smel dolgo muditi. Paderbornski škof je čez prusko mejo v Hollandijo pobegnil; ali Bismark se je Hollandcem začel hudo groziti in zato so ti škofa prosili, naj zapusti njihovo deželo. Pregarjani škof je odbežal na Angleško. Kamor koli močna roka Bismarkova segne, povsod preganja sv. katoliško Cerkvo. Toda ob svojem času bo tudi po tej ošabni roki Bog udaril. Božji mlini meljejo počasi — pa drobno.

Mednarodno poslanstvo ali deputacija je, kakor lani tako tudi letos došla v Rim k sv. Očetu Piju IX. javljat Jim svojo udanost sredi vseh težav in preganjanj, katere trpijo Katoličani in Jihov vidni najvišji pastir, rimski papež. Sešlo se je 196 katoliških, najodličnejših mož iz vseh krajev sveta, iz Avstrije jih je bilo 43, med njimi tudi grof Brandis. Francoski vojvod Descars je bral v imenu vseh pismo udanosti. Sv. Oče so krepko odgovorili ter opominjali k stanovitnosti in srčnosti. Rekli so: cerkev sv. Petra stoji na skali, valovi in viharji jo napadajo pa ob enem skalo snažijo vseh zavrženih duš, vseh nemarnežev in služebnikov Satanovih. Vsi ti hudobneži bodo nesrečno pokončani, kakor Herodež, Pilat, Kajfaž in mnogo drugih v sedanjih dneh. Do tistih dob pa molite, otročiči, združujte se vseh pregreh, branite pravice sv. Cerkve, molite h Bogu, da ohrani in in blagoslovi Vas in Vaše rodbine, in narode v Vašej domovini, v življenju in v smrti, da bodete kedaj vredni Boga slaviti v paradizu od vekomaj do vekomaj. Utis prekrasnih besed 84letnega Pija IX. na poslušalce je bil nepopisljiv! — Ruski cesar je poslal k sv. Očetu kneza Urusov-a kot svojega poslanca pri rimski stolici. To je dobro znamenje, da bo vendar enkrat konec preganjanju Katoličanov na Ruskem!

Gospodarske stvari.

O pridelovanju krompirja nekaj.

Krompir je od nekdaj doma v Ameriki, namreč na peruanskih in kilijanskih planinah, in je bil prinesen v Evropo l. 1584. in v naše avstrijske kraje še le leta 1730—1740. Od začetka so krompir dajali le živini, ker so mislili, da je človeku nezdrav. Še le pred 60—80 leti so ga vsled več slabih letin začeli sploh saditi in jesti, tako da je sedaj najpoglavitejši živež ljudem po hribih in v nerodovitnih deželah n. pr. na Irskem, v nekaterih krajih na Českem in v Šleziji. Od kar se

krompir sadi, še ni bilo nikoli po vsej Evropi naenkrat lakote.

Tudi pri nas na Slovenskem krompir marljivo sadijo. Veliko tisoč centov ga vsako leto prodajo v Gradec, na Dunaj in druga mesta. Ali pridelovanje krompirja se da pri nas še mnogo poboljšati in pomnožiti, posebno na dravskem in savinskem polju, kder je skoro sama prodnata zemlja, ki tej rastlini najbolj ugaja.

Pred vsem mora umni gospodar pomisliti, kako zemljo da ima za krompir: prav težko in močno, ali lahko in rahlo? Kajti krompirjeve sorte storijo nekatere le bolj v lehki in rahli zemlji, med tem ko druge zahtevajo težko in močno zemljišče. Premnogokrat se kmetovalec pregreši v tem, da za seme odbere le bolj majhen, in tedaj nepopolno vzrašččen krompir. Tako slabo krompirjevo seme bo tudi le slab zarod doneslo. Napačno ravnaajo tudi tisti kmetovalci, kateri zavolj prevelike varčnosti krompir režejo na preveč majhne in tenke krlhlje ali košččke. Bolje storijo oni, ki odberejo za semen najlepši krompir, katerega pa k večjemu razrezati dodó na 3 krlhlje. Na dalje bo treba, če hočemo pridelovanje krompirja pri nas povzdignoti, da začenjamo segati po iskušeno boljših krompirjevih sortah, kakor jih imamo sedaj; treba bo posnemati Angleže, ki so tudi v tej stroki gospodarstva vsem drugim daleč naprej.

Med raznimi sortami krompirja sedaj posebno in daleč slovi tako zvaní: rožnati krompir, nemški Rosenkartoffel, angleški Early Rose. Prednosti te sorte so, da ima jako prijeten okus, da obilo rodi, nikoli ne gnjije, in okusna ostane do pozne spomladi, če se le dobro shrani; najbolj porajtana prednost pa je ta, da jako rano zori — že prvi teden junija. Rani krompir pa se lahko in drago proda in zato je vsem kmetovalcem, ki so blizo mest, trgov, fabrik, ali ob železnicah, svetovati, da si to koristno sorto krompirjevo omislijo. Seme se dobi pri g. Berdajsu v Mariboru, stoji $\frac{1}{2}$ kilo. 30 kr. in 50 kilo. 8 fl.

Mnogo skušanih gospodarjev trdi, da je koristno, če se semenski krompir tako na zrak izpostavi, da se v njem dobro vsuši in vel postane. V ta namen se za seme namenjeni krompir spravi sredi ali konec marca na škedenj ali gumno, kder se 30 centimetrov debelo razgrne. Nasipani krompir se mora večkrat premešati in obrniti, gnjilobne cime in gomolji pa brž odbrati. Če je mrazno, ga je treba s slamo pokrivati. Nekateri kmetovalci sadijo krompir pregosto; vrste ali riže morajo biti najmenj 64—80 centimetrov, krompirjeve jamice v riži pa 48 centimetrov vsak sebi. Tako ima vsaka jamica in potem vsak krompirjev grm dovolj prostora, svetlobe in zraka. Kder so jamice in grmi pregosti, ondi krompir rad gnjije. Kder je tesnoba, ondi je tudi gnjiloba. (Konec prih.)

Salatne rastline.

M. 4. Zimska salata. Velika zimska glava-